

กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
Disaster Prevention and Mitigation Process of Local Administrative
Organizations Case Study of Tha Muang Subdistrict Municipality, Selaphum
District, Roi Et Province

ปริชาติ บุตรนิน¹ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์² และ อภินันท์ ทะสุนทร³

Parichat Butnin¹ Pongsawut Rachjun² and Apinan Thasunthron³

^{1,2}คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

^{1,2}Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

³Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchabun Rajabhat University

Corresponding Author, Email: Pongsawut007@outlook.com

Received 20/02/2025 | Revised 30/03/2025 | Accepted 30/03/2025

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษากระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 2. เสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิธีการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม คือ 1. นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน 2. สมาชิกเทศบาล จำนวน 4 คน 3. เจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน และ 4. ประชาชน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 คน ผลการศึกษาประเด็นกระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า เป็นกระบวนการระบุงหาความเสี่ยงที่สำคัญขององค์กรและชุมชน ประเมินผลกระทบของความเสี่ยงพัฒนาแนวทางการจัดการกับความเสี่ยง และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบโดยมีการบูรณาการ ซึ่งเน้นความสอดคล้องระหว่างแผนงานกระบวนการ บุคคลากร และเทคโนโลยี เพื่อสร้างความปลอดภัยและบรรลุเป้าหมายขององค์กรและชุมชน

คำสำคัญ: กระบวนการ; ดำเนินงาน; ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

Abstract

This research article aims to 1. Study the disaster prevention and mitigation process of local administrative organizations and 2. Suggest guidelines for the development of disaster prevention and mitigation process of local administrative organizations. The research method is analyzed through qualitative research by in-depth interview with the

sample group, consisting of 4 target groups: 1. Mayor (1 person) 2. Municipality members (4 people) 3. Officials (5 people) and 4. Citizens (10 people) totaling 20 people. The results of the study on the disaster prevention and mitigation process of local administrative organizations found that it is a process of identifying important risks of the organization and community, assessing the impact of the risks, developing risk management guidelines, and implementing them systematically with integration, emphasizing the consistency between work plans, processes, personnel, and technology to create safety and achieve the goals of the organization and the community.

Keywords: Process; Operation; Prevention and Mitigation of Disasters

บทนำ

สถานการณ์และแนวโน้มสาธารณสุขของโลกและประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาที่มีลักษณะเชื่อมโยง ซับซ้อน ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินในวงกว้างและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทำให้เกิดภาวะลมฟ้าอากาศแปรปรวน ระดับน้ำทะเลของโลกสูงขึ้น เกิดภาวะแล้งจัด พายุหมุน การกัดเซาะชายฝั่งทะเล อุทกภัยขนาดใหญ่ ดินโคลนถล่ม น้ำป่าไหลหลาก โรคระบาด รวมทั้งการเกิดสาธารณภัยขนาดใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีภัยที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ อาทิ แผ่นดินไหว สึนามิ ไฟป่าและหมอกควัน ซึ่งล้วนเป็นสาธารณภัยที่จะต้องเผชิญในปัจจุบันและมีแนวโน้มมากขึ้นในอนาคต อันส่งผลกระทบต่อทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทาม, 2565)

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ปภ.) กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการและรับมือกับภัยพิบัติซึ่งมีภารกิจในการจัดทำแผนแม่บทในการรับมือภัยพิบัติวางมาตรการ ส่งเสริมสนับสนุน ป้องกันบรรเทาและฟื้นฟูสาธารณภัย โดยการกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยสร้างระบบป้องกัน เตือนภัย ฟื้นฟูหลังเกิดภัย และการติดตามประเมินผลเพื่อให้หลักประกันในด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นอกจากนี้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยยังมีการวางโครงสร้างหน้าที่ของหน่วยงานราชการ มีการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งราชการต่าง ๆ เป็นเจ้าหน้าที่ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (สายฝน แสงหิรัญ, 2558) และมีการกำหนดโครงสร้างของคณะทำงานตั้งแต่ระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น การพัฒนาด้านการจัดการสาธารณภัยได้มีการออกพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และอนุบัญญัติอีกมากมายทำให้เกิดการบูรณาการของหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อบริหารจัดการสาธารณภัยภายใต้อำนาจหน้าที่ของแต่ละองค์กร เช่น ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการสาธารณสุข ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นต้น รวมถึงได้มีการจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2558 เป็นการนำแนวความคิดพัฒนาระบบการป้องกันเตรียมความพร้อมการเผชิญเหตุและการฟื้นฟูหลังเกิดภัย ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้สามารถลดผลกระทบและความเสียหายที่เกิดจากสาธารณภัยลงได้ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับพื้นที่

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและมีบทบาทภารกิจ ในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาภัยในลำดับแรกก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ ประกอบกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 มาตรา 20 กำหนดให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่ที่มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตท้องถิ่นของตน โดยมีผู้บริหารท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งพื้นที่นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในฐานะผู้อำนวยการท้องถิ่น และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 - 2570 ได้กำหนดให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งพื้นที่ (องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล/เมืองพัทยา) ทำหน้าที่อำนาจการควบคุม ปฏิบัติการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินท้องถิ่นและเผชิญเหตุเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น โดยมีผู้อำนวยการท้องถิ่น เป็นผู้ควบคุมและสั่งการเพื่อทำหน้าที่จัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์จะกลับ เข้าสู่ภาวะปกติ พร้อมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงถือเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องเตรียมความพร้อมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถในการเผชิญเหตุและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังจากสถานการณ์สิ้นสุดลง (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทาม, 2565)

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2564 - 2570 ได้กำหนดให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาล (กอบ.ก.ท./ทม./ทต.) ทำหน้าที่อำนาจการควบคุม ปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เผชิญเหตุและแจ้งเตือนภัยเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น พร้อมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของเทศบาล ให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ รวมถึงมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้อำนวยการจังหวัดและผู้อำนวยการอำเภอตามที่ได้รับมอบหมาย พร้อมทั้งสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับหรือใกล้เคียงหรือเขตพื้นที่อื่นเมื่อได้รับการร้องขอ โดยมีนายกเทศมนตรี/ผู้อำนวยการเทศบาล เป็นผู้อำนวยการ ทั้งนี้ ให้มีการจัดประชุมกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเทศบาลอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทาม, 2565)

เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สภาพแวดล้อมต่าง ๆ มีบริบทเชิงพื้นที่เป็นเหตุให้เกิดสาธารณภัยในพื้นที่ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนด้านการดำรงชีพ และทรัพย์สินได้รับความเสียหายบ่อยครั้ง รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสถานที่ราชการ และสิ่งสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อลดผลกระทบความรุนแรงและเพิ่มความสามารถในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับท้องถิ่น จากประเด็นที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนากระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน ประกอบด้วย 1. นายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน 2. สมาชิกเทศบาล จำนวน 4 คน 3. เจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน และ 4. ประชาชน จำนวน 10 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) การวิจัยนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 20 คน ประกอบด้วย 1 คน 2. สมาชิกเทศบาล จำนวน 4 คน 3. เจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน และ 4. ประชาชน จำนวน 10 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้ประเด็นการวิจัย ดังนี้คือ

3.1 ประเด็นกระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 ประเด็นแนวทางการพัฒนากระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

กรอบการวิเคราะห์วิจัยเรื่อง “กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยจึงใช้กรอบการวิเคราะห์ที่ใช้แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้

ตัวแปรต้น

การดำเนินงานป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

1. การดำเนินการก่อนเกิดภัย
2. การเตรียมการเพื่อเผชิญเหตุ
3. การดำเนินการขณะเกิดภัย
4. การดำเนินการภายหลังที่ผ่านพ้น

ตัวแปรตาม

กระบวนการดำเนินงานป้องกัน
บรรเทาสาธารณภัยขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลท่าม่วง
อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ นอกจากนี้ผลจากการสัมภาษณ์ก็นำมาประกอบการวิเคราะห์เพื่อให้ผลของกาวิเคราะห์มีความสมบูรณ์แบบมากขึ้น

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการดำเนินงานป้องกันบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” มีผลการวิจัยประเด็นที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

1.1 การดำเนินการก่อนเกิดภัย

พบว่า เป็นกระบวนการระบุนหาความเสี่ยงที่สำคัญขององค์กร และชุมชน ประเมินผลกระทบของความเสียหายพัฒนาแนวทางการจัดการกับความเสี่ยง และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบโดยมีการบูรณาการ และเน้นความสอดคล้องระหว่างแผนงานกระบวนการ บุคลากร และเทคโนโลยีเพื่อสร้างความปลอดภัยและบรรลุเป้าหมายขององค์กร และชุมชนกิจกรรมกระบวนการที่เกี่ยวข้องการระบุนหาความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง และควบคุมความเสี่ยงซึ่งมีผลกระทบต่อการบรรลุพันธกิจ และเป้าประสงค์ขององค์กรและชุมชน

1. การป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ

พบว่า การดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยง หรือประวิงเวลาการเกิดภัยพิบัติหรือมุ่งลดผลกระทบลดความเสียหายความรุนแรง เพื่อมิให้เกิดอันตรายต่อชีวิตทรัพย์สิน สถานที่สำคัญ เช่น การสร้างเขื่อนกั้นน้ำล้นตลิ่งเพื่อป้องกันน้ำท่วมการทำแนวกันไฟการใช้มาตรการทางกฎหมาย กำหนดพื้นที่หวงห้ามการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างให้ทนต่อแผ่นดินไหวการออกระเบียบการควบคุมการออกแบบก่อสร้างอาคารการวางแผนการสร้างถนนที่ไม่สร้างผ่านพื้นที่เสี่ยง เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องการการบูรณาการทรัพยากรทุกส่วนอย่างจริงจังโดยเฉพาะการวางแผนในทุกด้าน เช่น การป้องกันน้ำท่วมควรร่วมกับเจ้าหน้าที่ชลประทาน หาข้อมูล สถิติปริมาณน้ำในแต่ละห้วงมาจากไหนติดต่อจังหวัดข้างเคียงหรือหน่วยเหนือในเรื่องที่พื้นที่ตนเองทำไม่ได้ เช่น การระบายน้ำต่อจากพื้นที่ที่รับผิชอบเพราะน้ำบนแผ่นดินไม่หายไปไหน เพียงแต่เปลี่ยนที่อยู่เป็นภัยที่มีความต่อเนื่องเกี่ยวพันกับพื้นที่ข้างเคียง

1.2 การเตรียมการเพื่อเผชิญเหตุ

พบว่า แนวทางการปฏิบัติงานในสภาวะวิกฤตหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ไม่ว่าจะเกิดจากภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ อุทกภัย อัคคีภัยหรือการมุ่งร้ายต่อองค์กร เช่น การก่อการประท้วง การก่อการจลาจล การก่อวินาศกรรม เป็นต้น โดยสภาวะวิกฤตหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวส่งผลให้หน่วยงานต้องหยุดการดำเนินงานหรือไม่สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่องการที่หน่วยงานไม่มีกระบวนการรองรับการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องอาจส่งผลกระทบต่ออาจเกิดขึ้นต่อหน่วยงานในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านการให้บริการ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมตลอดจนชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน

1. การกำหนดมาตรการป้องกันภัย

พบว่า มาตรการต่าง ๆ ที่เตรียมขึ้นเพื่อให้รัฐบาลองค์กรชุมชนหรือประชาชนสามารถที่จะเผชิญและรับสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่มีประสิทธิภาพมาตรการที่ใช้ ได้แก่ การจัดทำปรับปรุงแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติการจัดให้มีระบบการแจ้งเตือนการอพยพประชาชน การจัดระบบการติดต่อสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน การฝึกอบรม ชักซ้อม ทดสอบระบบต่าง ๆ โดยการปฏิบัติในขั้นนี้จะมีการแจ้งเตือนการปฏิบัติช่วงซึ่งคาดว่าจะเกิดเหตุภัยพิบัติการเฝ้าระวัง

2. การฝึกอบรมการเตรียมบุคลากรเครื่องมือเครื่องใช้การฝึกซ้อมแผนปฏิบัติการ

พบว่า เป็นการฝึกซ้อมแผนมุ่งเน้นการระบุดูแลเชิงจุดอ่อน รวมทั้งการทำความเข้าใจแผนนโยบาย ข้อตกลงความร่วมมือ และขั้นตอนการปฏิบัติที่ใช้อยู่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การอภิปรายกลุ่มแบบไม่เป็นทางการบนพื้นฐานของสถานการณ์สมมติกำหนดขึ้นโดยมีวิทยากรกระบวนการเป็นผู้นำการอภิปรายให้เป็นไปตามแนวทาง และวัตถุประสงค์ของการฝึกซ้อมทั้งนี้ผู้เข้าร่วมในการฝึกซ้อมมักเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหรือบุคลากรหลักในเรื่องนั้น ๆ ข้อดีของการฝึกซ้อมแผนบนโต๊ะคือไม่มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรจึงเป็นรูปแบบการฝึกซ้อมที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพ และสามารถทดสอบแผนนโยบายและขั้นตอนการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

3. การประสานงาน

พบว่า การตั้งคณะทำงาน ได้แก่ การกำหนดตัวบุคคลในการทำงาน ประกอบด้วยประธานศูนย์มีบทบาทในการดูแลการดำเนินงานของศูนย์ ประสานงานกับทีมต่าง ๆ ทีมประสานงานพื้นที่มีบทบาทในการสำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อนในพื้นที่ ส่งต่อข้อมูลเข้าสู่ศูนย์กองเลขา แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายการเงิน มีหน้าที่ในการทำบัญชีการรับบริจาคเงิน สิ่งของรายจ่ายภายในศูนย์ดูแลโรงครัวกลาง และฝ่ายข้อมูลทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลผู้เดือดร้อน ผลการดำเนินงานรับแจ้งความเดือดร้อนจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และทีมสนับสนุนทำหน้าที่ประสานงานเครือข่ายนอกพื้นที่ และภาคีประเมินสถานการณ์ในภาพรวมประชาสัมพันธ์ข่าวรับแจ้งความเดือดร้อน และอาสาสมัครมีบทบาทในการช่วยเหลืองานของศูนย์ เช่น ซ่อมแซมสร้างบ้านเรือน สิ่งก่อสร้างที่ได้รับความเสียหาย และเก็บข้อมูล

1.3 การดำเนินการขณะเกิดภัย

พบว่า ติดตามข้อมูลสถานการณ์ภัย ตรวจสอบพยากรณ์อากาศ เพื่อที่จะได้ทำการประเมินสถานการณ์ภัย และตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง พร้อมปฏิบัติตามประกาศเตือนภัย และคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด กรณีสถานการณ์รุนแรงและมีประกาศเตือนภัยให้อพยพควรรีบออกจากพื้นที่ไปตามเส้นทางที่ปลอดภัยในทันทีโดยให้ความช่วยเหลือเด็กและคนชรา ก่อน

1. การดำเนินการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พบว่า จัดเตรียมชุดอุปกรณ์ฉุกเฉินน้ำดื่ม เสื้อผ้า รองเท้า วิทยุ เงินสด ถุงมือ แบบหนา อุปกรณ์ชาร์ตโทรศัพท์มือถือ อุปกรณ์ช่าง เทปพัน สายไฟ ยา อาหารว่าง อุปกรณ์ เพื่อสุขอนามัย เอกสารสำคัญ ของเล่น (สำหรับเด็ก) อาหารสุนัข - แมว โดยสภาฯ ให้คำแนะนำว่าควรเตรียมอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับทุกคนในครอบครัวให้เพียงพอสำหรับเผชิญสถานการณ์ได้ 3 - 14 วัน รวมถึงควรจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นใกล้เตียงนอน สำหรับกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินในเวลากลางคืน อาทิ รองเท้า เสื้อหนาว ไฟฉาย และวางแผนสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉิน หากอภัยครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน เกี่ยวกับความเสี่ยงต่าง ๆ

2. การระดมทรัพยากรต่าง ๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สิน และบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย

พบว่า การดำเนินการเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงประวิงเวลาการเกิดภัยพิบัติหรือมุ่งลดผลกระทบลดความเสียหายความรุนแรง เพื่อมิให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ทรัพย์สิน สถานที่สำคัญ เช่น การสร้างเขื่อนกั้นน้ำแก่งป้องกันน้ำล้นตลิ่งเพื่อป้องกันน้ำท่วมการทำแนวกันไฟการใช้มาตรการทางกฎหมาย กำหนดพื้นที่หวงห้ามการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างให้ทนต่อแผ่นดินไหวการออกระเบียบการควบคุมการออกแบบก่อสร้างอาคาร การวางแผนการสร้างถนนที่ไม่สร้างผ่านพื้นที่ที่เสี่ยง เป็นต้น

3. การจัดให้บริการด้านอาหาร น้ำ ดื่มน้ำ เสื้อผ้า ที่พักชั่วคราว และเวชภัณฑ์แก่ผู้ประสบภัย

พบว่า สำนักรวบรวมความต้องการของผู้ประสบภัยในเบื้องต้น และจัดทำรายการความต้องการของผู้ประสบภัย เพื่อกำหนดมาตรการช่วยเหลือในช่วงระหว่างเกิดภัยและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลผู้ประสบภัย เพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลและประสานงานแก่ประชาชนผู้ประสบภัย

1.4 การดำเนินการภายหลังที่ภัยผ่านพ้นไปแล้ว

พบว่า เป็นการดำเนินการภายหลังจากที่ภาวะฉุกเฉินจากสาธารณภัยบรรเทาลงหรือได้ผ่านพ้นไปแล้วเพื่อปรับสภาพระบบสาธารณูปโภคการดำรงชีวิต และสภาวะวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติหรือพัฒนาให้ดีกว่าและปลอดภัยตามความเหมาะสมโดยการนำเอาปัจจัยต่าง ๆ ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้ามาช่วยในการฟื้นฟู ซึ่งหมายรวมถึงการซ่อมสร้างและการฟื้นฟูสภาพ โดยมีหลักการสำคัญของการฟื้นฟู ได้แก่ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้เพื่อให้การดำรงชีวิตกลับเข้าสู่ภาวะปกติโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียว ผู้ประสบภัยต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจจึงจะเกิดกระบวนการยอมรับและมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะดำเนินการพิจารณาความเสี่ยงต่อการฟื้นคืนสภาพ และการสร้างใหม่เสมอเพื่อไม่ให้งบประมาณต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์จากการเกิดสาธารณภัยครั้งต่อไป

1. การฟื้นฟูกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การประกอบอาชีพและบริการของรัฐ ให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ

พบว่า ความสำคัญในการฟื้นฟูสภาพสาธารณภัย คือ การประเมินสาธารณภัยที่เกิดขึ้นความเสียหายทั้งชีวิตทรัพย์สิน สภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย การสูญเสียพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่สำคัญในพื้นที่ประสบภัยด้วยการรู้ต้นทุนของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นเทียบกับสภาพปกติความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงระบบสาธารณูปโภคที่ถูกทำลาย ต้องได้รับการฟื้นฟูการเยียวยวย จากผลกระทบทั้งหมดที่เกิดขึ้นให้กลับคืนสู่สภาพเดิมซึ่งการฟื้นฟูที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยสิ่งสำคัญคือ ด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์มนุษย์ และด้านคุณภาพชีวิต โดยการนำผลการประเมินมาใช้กำหนดเป็นกรอบแผน การฟื้นฟู ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

2. การซ่อมแซมบูรณะสิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้รับความเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิม

พบว่า การกำจัดขยะมูลฝอย โดยการนำไปหมักทำปุ๋ยและหรือฝังกลบให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และกำหนดแนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติรวมทั้งพื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัย โดยเฉพาะขยะมูลฝอย ซึ่งมีผลกระทบ

ต่อสภาพแวดล้อมทำให้บ้านเมืองเป็นระเบียบเรียบร้อยส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจึงควรปฏิบัติเพื่อป้องกัน และแก้ไขผลเสียที่จะเกิดขึ้น

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.1 การดำเนินการก่อนเกิดภัย

พบว่า จะระบุนหาความเสี่ยงที่สำคัญขององค์กร และชุมชน ประเมินผลกระทบของความเสียหายพัฒนาแนวทางการจัดการกับความเสียหาย และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบโดยมีการบูรณาการ และเน้นความสอดคล้องระหว่างแผนงานกระบวนการงานบุคคลากร และเทคโนโลยี เพื่อสร้างความปลอดภัยและบรรลุเป้าหมายขององค์กร และชุมชน กิจกรรมกระบวนการที่เกี่ยวข้อง การระบุนหาความเสี่ยงประเมินความเสี่ยงและควบคุมความเสี่ยงซึ่งมีผลกระทบต่อภารกิจและเป้าประสงค์ขององค์กรชุมชน

1) การป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ

พบว่า จะพัฒนาการดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือประวิงเวลาการเกิดภัยพิบัติหรือเพื่อมุ่งลดผลกระทบลดความเสียหายความรุนแรง เพื่อมิให้เกิดอันตรายต่อชีวิตทรัพย์สินสถานที่สำคัญ เช่น การสร้างเขื่อนกั้นน้ำล้นตลิ่งเพื่อป้องกันน้ำท่วมการทำแนวกันไฟการใช้มาตรการทางกฎหมายกำหนดพื้นที่หวงห้ามการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างให้ทนต่อแผ่นดินไหวการออกระเบียบการควบคุมการออกแบบการก่อสร้างอาคาร และการวางแผนการสร้างถนนที่ไม่สร้างผ่านพื้นที่ต้องการการบูรณาการทรัพยากรทุกส่วนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการวางแผนในทุกด้าน เช่น การป้องกันน้ำท่วมควรร่วมกับเจ้าหน้าที่ชลประทานหาข้อมูลสถิติปริมาณน้ำในแต่ละห้วง เจ้าหน้าที่รับผิดชอบเรื่องระบบการระบายน้ำของเมือง ดูแผนที่ภูมิศาสตร์ว่าที่จะท่วมในแต่ละห้วงมาจากไหนติดต่อจังหวัดข้างเคียงหรือหน่วยเหนือในเรื่องที่พื้นที่ตนเองทำไม่ได้ เช่น การระบายน้ำต่อจากพื้นที่ที่รับผิดชอบ

2.2 การเตรียมการเผชิญเหตุ

พบว่า แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานในสภาวะวิกฤตหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ไม่ว่าจะเกิดจากภัยธรรมชาติ อุบัติเหตุ อุทกภัย อัคคีภัย หรือการมุ่งร้ายต่อองค์กร เช่น การก่อการประท้วง การก่อการจลาจล การก่อวินาศกรรม เป็นต้น โดยสภาวะวิกฤตหรือเหตุการณ์ฉุกเฉิน ดังกล่าวส่งผลให้หน่วยงานต้องหยุดการดำเนินงาน หรือไม่สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่องการที่หน่วยงานไม่มีกระบวนการรองรับการดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง อาจส่งผลกระทบต่อหน่วยงานในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบด้านการให้บริการ สังคม ชุมชนและสิ่งแวดล้อมตลอดจนชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน

1. การกำหนดมาตรการป้องกันภัย

พบว่า แนวทางการพัฒนามาตรการต่าง ๆ ที่เตรียมขึ้นเพื่อให้รัฐบาลองค์กรชุมชนหรือประชาชนสามารถที่จะเผชิญ และรับสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่มีประสิทธิภาพมาตรการที่ใช้ได้แก่ การจัดทำปรับปรุงแผนป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ การจัดให้มีระบบแจ้งเตือน การอพยพประชาชน การจัดระบบการติดต่อสื่อสารใน ภาวะฉุกเฉิน การฝึกอบรม ชักซ้อม ทดสอบระบบต่าง ๆ

2. การฝึกอบรมการเตรียมบุคลากรเครื่องมือเครื่องใช้การฝึกซ้อมแผน ปฏิบัติการ

พบว่า แนวทางการพัฒนาการฝึกซ้อมแผนโดยจะมุ่งเน้นการระบุนหาจุดแข็งจุดอ่อนรวมทั้งการทำความเข้าใจแผน นโยบาย ข้อตกลงความร่วมมือ และขั้นตอนการปฏิบัติที่ใช้อยู่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การอภิปรายกลุ่มแบบไม่เป็นทางการบนพื้นฐานของสถานการณ์สมมติที่กำหนดขึ้นโดยมี

วิทยาการกระบวนการเป็นผู้นำการอภิปรายให้เป็นไปตามแนวทาง และวัตถุประสงค์ของการฝึกซ้อม ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมในการฝึกซ้อมมักเป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ หรือบุคลากรหลักในเรื่องนั้น ๆ

3. การประสานงาน

พบว่า จะพัฒนาการกำหนดตัวบุคคลในการทำงาน ประกอบด้วย ประธานศูนย์มีบทบาทในการดูแลการดำเนินงานของศูนย์ ประสานงานกับทีมต่าง ๆ ทีมประสานงานพื้นที่มีบทบาทในการสำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อนในพื้นที่ส่งต่อข้อมูลเข้าศูนย์กองเลขา แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายการเงินมีหน้าที่ในการทำบัญชีการรับบริจาคเงินสิ่งของรายจ่ายภายในศูนย์ดูแลโรงครัวกลาง และฝ่ายข้อมูลทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลผู้เดือดร้อน ผลการดำเนินงานรับแจ้งความเดือดร้อนจัดทำข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน และทีมสนับสนุนทำหน้าที่ประสานงานเครือข่ายนอกพื้นที่ และภาคีประเมินสถานการณ์ในภาพรวม ประชาสัมพันธ์ข่าวรับแจ้งความเดือดร้อน และอาสาสมัครมีบทบาทในการช่วยเหลืองานของศูนย์ เช่น ซ่อมสร้าง บ้านเรือน สิ่งก่อสร้างที่ได้รับความเสียหาย และเก็บข้อมูล

2.3 การดำเนินการขณะเกิดภัย

พบว่า ติดตามข้อมูลสถานการณ์ภัย ตรวจสอบพยากรณ์อากาศ เพื่อประเมินสถานการณ์ภัยและตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง พร้อมปฏิบัติตามประกาศเตือนภัยและคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัดกรณีสถานการณ์รุนแรงและมีประกาศเตือนภัยให้อพยพหรืออพยพออกจากพื้นที่ไปตามเส้นทางที่ปลอดภัยในทันทีโดยให้ความช่วยเหลือเด็กและคนชรา ก่อน

1. การดำเนินการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พบว่า จะมีแนวทางการพัฒนาโดยสำหรับกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินในเวลากลางคืน อาทิ รongเท้า เสื้อหนาว ไฟฉาย และวางแผนสำหรับสถานการณ์ฉุกเฉิน หากเกิดกับครอบครัวเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน เกี่ยวกับความเสี่ยงต่าง ๆ อาทิ ลักษณะของที่พักอาศัยหรือสถานที่ทำงานอยู่ในอาคารสูงหรือไม่มีคนชราพักอาศัยด้วยหรือไม่พร้อมทั้งมอบหมายหน้าที่ให้บุคคลในครอบครัวหรือในที่ทำงานในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉิน วางแผนการติดต่อสื่อสารกับญาติหรือเพื่อนนอกพื้นที่ที่เกิดเหตุอย่างน้อยควรแยกเขียนเบอร์โทรศัพท์ที่เก็บไว้กับอุปกรณ์ เนื่องจากระบบการสื่อสารภายในพื้นที่เกิดภัยพิบัติอาจขัดข้องรวมถึงศึกษาเส้นทางอพยพหนีภัย และจุดนัดหมายของสมาชิกในครอบครัวฝึกซ้อมขั้นตอนปฏิบัติของแผนฉุกเฉินปีละ 2 ครั้ง และตรวจสอบชุดอุปกรณ์ฉุกเฉินให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

2. การระดมทรัพยากรต่าง ๆ เข้าช่วยเหลือเพื่อรักษาชีวิตและทรัพย์สินและบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย

พบว่า การพัฒนามาตรการทางกฎหมายกำหนดพื้นที่หวงห้ามการพัฒนาสิ่งปลูกสร้างให้ทันต่อแผ่นดินไหวการออกระเบียบการควบคุมการออกแบบก่อสร้างอาคาร การวางแผน การสร้างถนนที่ไม่สร้างผ่านพื้นที่ที่เสี่ยง เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องการการบูรณาการทรัพยากรทุกส่วนอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการวางแผนในทุกด้าน ติดต่ोजังหวัดข้างเคียงหรือหน่วยเหนือในเรื่องที่พื้นที่ตนเองทำไม่ได้ เช่น การระบายน้ำต่อจากพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพราะน้ำบนแผ่นดินไม่หายไปไหนเพียงแค่เปลี่ยนที่อยู่เป็นภัยที่มีความต่อเนื่องเกี่ยวพันกับพื้นที่การบริหารจัดการภัยพิบัติ และการค้นหาช่วยเหลือผู้ประสบภัย

3. การจัดให้บริการด้านอาหาร น้ำ ต้ม เสื้อผ้า ที่พักชั่วคราว และเวชภัณฑ์แก่ผู้ประสบภัย

พบว่า การสำรวจความต้องการของผู้ประสบภัยในเบื้องต้น และจัดทำรายการความต้องการของผู้ประสบภัยเพื่อกำหนดมาตรการช่วยเหลือในช่วงระหว่างเกิดภัย และจัดตั้งศูนย์ข้อมูลผู้ประสบภัยเพื่อเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูลและประสานงานแก่ประชาชนผู้ประสบภัย

2.4 การดำเนินการภายหลังที่ภัยผ่านพ้นไปแล้ว

พบว่า จะมีแนวทางในการพัฒนา โดยการนำเอาปัจจัยต่าง ๆ ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้ามาช่วยในการฟื้นฟูซึ่งหมายรวมถึงการซ่อมสร้าง และการฟื้นฟูสภาพ โดยมีหลักการสำคัญของการฟื้นฟู ได้แก่ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้เพื่อให้การดำรงชีวิตกลับเข้าสู่ภาวะปกติ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียวผู้ประสบภัยต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจจึงจะเกิดกระบวนการยอมรับ และมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะดำเนินการพิจารณาความเสี่ยงต่อภัยในการฟื้นคืนสภาพ และการสร้างใหม่เสมอเพื่อไม่ให้เกิดประมาทต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์จากการเกิดสาธารณภัยครั้งต่อไป

1) การฟื้นฟูกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนการประกอบอาชีพและบริการของรัฐให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ

พบว่า จะมีแนวทางการพัฒนา คือด้านกายภาพ ด้านชีวภาพ ด้านคุณค่า การใช้ประโยชน์มนุษย์และด้านคุณภาพชีวิต โดยการนำผลการประเมินมาใช้กำหนดเป็นกรอบแผนการฟื้นฟู ทั้งระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว การปรับสภาพระบบสาธารณูปโภคการดำรงชีพและสภาวะวิถี ความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นตามความเหมาะสมโดยการนำเอาปัจจัยต่าง ๆ ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้ามาช่วยในการฟื้นฟู

2) การซ่อมแซมบูรณะสิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้รับความเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพเดิม

พบว่า จะมีการพัฒนาการกำจัดขยะมูลฝอย โดยการนำไปหมักทำปุ๋ยหรือฝังกลบให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และกำหนดแนวทางการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติรวมทั้งพื้นที่ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณภัย โดยเฉพาะขยะมูลฝอยซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทำให้บ้านเมืองไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน จึงควรปฏิบัติเพื่อป้องกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” มีข้อค้นพบที่น่าสนใจการอภิปรายผล ดังนี้

1. กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การดำเนินการก่อนเกิดภัย กล่าวคือ เป็นระยะเตรียมการและเตรียมพร้อมก่อนจะเกิดภัยพิบัติ ต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงาน จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้เครื่องมือสื่อสาร เครื่องอุปโภคบริโภค ยานพาหนะและกำลังอาสาสมัครไว้ให้พร้อมมีการฝึกอบรมและทดลองปฏิบัติตามแผนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติ งานรวมทั้งการเตือนภัยการระบุนหาความเสี่ยงที่สำคัญขององค์กรและชุมชน ประเมินผลกระทบของความเสี่ยงพัฒนาแนวทางการจัดการกับความเสี่ยงและ

นำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบโดยมีการบูรณาการ เน้นความสอดคล้องระหว่างแผนงานกระบวนการ บุคคลากร และเทคโนโลยี เพื่อสร้างความปลอดภัย และบรรลุเป้าหมายขององค์กรและชุมชนกิจกรรม กระบวนการที่เกี่ยวข้องการระบุนหาความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง ควบคุมความเสี่ยงซึ่งมีผลกระทบต่อ การบรรลุพันธกิจ และเป้าประสงค์ขององค์กรและชุมชน สอดคล้องกับ บัญชา พงษ์พานิช (2551) ได้กล่าวไว้ว่า “ควรมีหลักของความทรงจำ ต้นตัว รับรู้เรื่องภัยพิบัติ ทั้งความรู้ดั้งเดิมที่เป็นสัญชาตญาณและความรู้ใหม่ ความพร้อมเผชิญและอพยพอย่างปลอดภัยได้ทันทั่วทั้ง รวมทั้งการมีระบบเตือนภัยที่ถูกต้อง และแม่นยำทั่วถึงทั้งชุมชนมีการซักซ้อมอยู่เสมอและการลดระดับความรุนแรงและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นตาม สภาพความเสี่ยงภัยของแต่ละพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว คลื่นยักษ์สึนามิ พายุดินโคลนถล่ม หรือโรคระบาดขนาดใหญ่ เป็นต้น”

การเตรียมการเพื่อเผชิญเหตุ กล่าวคือ ปฏิบัติการอย่างทันทีทันใดของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีภัยพิบัติใด ๆ เกิดขึ้น โดยมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยชีวิตป้องกันอันตรายและความสูญเสียต่าง ๆ เช่น การค้นหาช่วยชีวิต การกักภัย การอพยพ การผจญภัย และการผจญเพลิง (กรณีอัคคีภัย) การแจกจ่ายอาหารและยา การจัดทำที่พักชั่วคราว การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการนำส่งโรงพยาบาล สอดคล้องกับ แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2563) ได้กล่าวไว้ว่า “วางแผนการเผชิญเหตุสาธารณภัยที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดโครงสร้างองค์กร ข้อมูลการสนับสนุนการตัดสินใจ การควบคุม การสั่งการ และการใช้แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือการรับแจ้งเหตุและการรายงาน ให้ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ทั้งด้านสถานการณ์สาธารณภัย ด้านการปฏิบัติการระงับบรรเทาสาธารณภัย ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ชัดเจน รวดเร็ว โดยให้ชุมชนหรือหมู่บ้านสำรวจความเสียหายและความต้องการเบื้องต้นตามแบบรายงานเหตุด่วนสาธารณภัย”

การดำเนินการขณะเกิดภัย กล่าวคือ การเตรียมการอพยพ สำรองยอดรายชื่อหรือทำบัญชีผู้ อพยพรวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมดูแลผู้อพยพ และจัดเตรียมที่พักฉุกเฉิน ติดตามข้อมูลสถานการณ์ภัยต่าง ๆ ตรวจสอบพยากรณ์อากาศ เพื่อที่จะได้ทำการประเมินสถานการณ์ภัย และตัดสินใจแก้ไขปัญหาล่วง อย่างถูกต้อง พร้อมปฏิบัติตามประกาศเตือนภัย และคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัด กรณีสถานการณ์รุนแรงและมีประกาศเตือนภัยให้อพยพควรรีบออกจากพื้นที่ไปตามเส้นทางที่ปลอดภัยในทันที โดยให้ความช่วยเหลือเด็กและคนชรา ก่อน สอดคล้องกับ บัญชา พงษ์พานิช (2551) ได้กล่าวไว้ว่า “การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะจากรัฐทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติที่ ต้องการความรู้ความเชี่ยวชาญที่เฉพาะด้านอย่างเพียงพอควบคู่ไปกับชุมชน เพื่อนบ้านและอาสาสมัครที่มี กำลังมากรู้และเกาะพื้นที่ได้ดีกว่า โดยเฉพาะการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้ได้ครบถ้วนทั่วทั้งที่ไม่ มีการสูญเสียมากเกินกว่าจากภัยพิบัติ การเก็บร่างผู้เสียชีวิต การจัดการพื้นที่เพื่อความปลอดภัย การเดินทางขนส่ง การอพยพ ตลอดจนสิ่งสาธารณูปการและการดูแลสุขภาพจิตใจ ปฏิบัติการทางการแพทย์ เพื่อช่วยชีวิตที่เพียงพอพร้อมด้วยระบบการขนส่ง และการประสานส่งต่อที่มีประสิทธิภาพ”

การดำเนินการภายหลังที่ภัยผ่านพ้นไปแล้ว กล่าวคือ เป็นการดำเนินการภายหลัง จากที่ภาวะฉุกเฉินจากสาธารณภัยบรรเทาลงหรือได้ผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อปรับสภาพระบบสาธารณูปโภค การดำรงชีวิต และสภาวะวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติหรือพัฒนาให้ดีกว่า และปลอดภัยตามความเหมาะสม โดยการนำเอาปัจจัยต่าง ๆ ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้ามา ช่วยในการฟื้นฟูซึ่งหมายรวมถึงการซ่อมสร้างและการฟื้นฟูสภาพ โดยมีหลักการสำคัญของการฟื้นฟู ได้แก่

การช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้เพื่อให้การดำรงชีวิตกลับเข้าสู่ภาวะปกติ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียวผู้ประสบภัยต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจจะเกิดกระบวนการยอมรับ และมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะดำเนินการพิจารณาความเสี่ยงต่อภัยในการฟื้นคืนสภาพ และการสร้างใหม่เสมอเพื่อไม่ให้เกิดประมาทต้องสูญเสียไป โดยเปล่าประโยชน์จากการเกิดสาธารณภัยครั้งต่อไป สอดคล้องกับ บัญชา พงษ์พานิช (2551) ได้กล่าวไว้ว่า “การบรรเทาทุกข์และช่วยเหลือหลังภัยพิบัติ ในเรื่องปัจจัยสี่ ได้แก่ เรื่องน้ำดื่มที่สะอาด อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การจัดการถิ่นฐานและชุมชนที่เหมาะสม และเอื้อต่อการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูร่วมกัน และต้องต่อเนื่องถึงการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติที่ผ่านพ้นไป”

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การดำเนินการก่อนเกิดภัย กล่าวคือ เป็นระยะเตรียมการและเตรียมพร้อมก่อนจะเกิดภัยพิบัติต้องมีการวางแผนการปฏิบัติงานจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้เครื่องมือสื่อสาร เครื่องอุปโภคบริโภค ยานพาหนะและกำลังอาสาสมัครไว้ให้พร้อม มีการฝึกอบรมและทดลองปฏิบัติตามแผนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานรวมทั้งการเตือนภัยจะระบุนหาความเสี่ยงที่สำคัญขององค์กรและชุมชน ประเมินผลกระทบของความเสี่ยงพัฒนาแนวทางการจัดการกับความเสี่ยง และนำไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบโดยมีการบูรณาการ และเน้นความสอดคล้องระหว่างแผนงานกระบวนการบุคคลากรและเทคโนโลยี สอดคล้องกับ บัญชา พงษ์พานิช (2551) ได้กล่าวไว้ว่า “ควรมีหลักของความทรงจำ ต้นตัวรับรู้เรื่องภัยพิบัติ ทั้งความรู้ดั้งเดิมที่เป็นสัญชาตญาณและความรู้ใหม่ความรู้ใหม่ความรู้ใหม่และความพร้อมเผชิญและอพยพอย่างปลอดภัยได้ทันทั่วทั้ง การมีระบบเตือนภัยที่ดีถูกต้องและแม่นยำทั่วถึงทั้งชุมชนมีการซักซ้อมอยู่เสมอ และการลดระดับความรุนแรงและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นตามสภาพความเสี่ยงภัย ของแต่ละพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินไหว คลื่นยักษ์สึนามิ พายุดินโคลนถล่มหรือโรคระบาดขนาดใหญ่ เป็นต้น”

การเตรียมการเผชิญเหตุ กล่าวคือ ปฏิบัติการอย่างทันทีทันใดของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีภัยพิบัติใด ๆ เกิดขึ้น โดยมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยชีวิตป้องกันอันตรายและความสูญเสียต่าง ๆ เช่น การค้นหาช่วยชีวิต การกักภัย การอพยพ การผจญภัย การผจญเพลิง (กรณีอัคคีภัย) การแจกจ่ายอาหารและยา การจัดทำที่พักชั่วคราว การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการนำส่งโรงพยาบาล เป็นต้น สอดคล้องกับ แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (2563) ได้กล่าวไว้ว่า “วางแผนการเผชิญเหตุสาธารณภัยที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดโครงสร้างองค์กร ข้อมูลการสนับสนุนการตัดสินใจ การควบคุม การสั่งการ และการใช้แนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคือการรับแจ้งเหตุและการรายงานให้ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ทั้งด้านสถานการณ์สาธารณภัย ด้านการปฏิบัติการระงับบรรเทาสาธารณภัย ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ชัดเจน รวดเร็ว โดยให้ชุมชนหรือหมู่บ้านสำรวจความเสียหายและความต้องการเบื้องต้นตามแบบรายงานเหตุด่วนสาธารณภัย”

การดำเนินการขณะเกิดภัย กล่าวคือ การเตรียมการอพยพ สำรองยอดรายชื่อหรือทำบัญชีผู้อพยพรวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมดูแลผู้อพยพ และจัดเตรียมที่พักฉุกเฉิน ติดตามข้อมูลสถานการณ์ภัย ตรวจสอบพยากรณ์อากาศ เพื่อประเมินสถานการณ์ภัย และตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องพร้อมปฏิบัติตามประกาศเตือนภัย และคำแนะนำของทางราชการอย่างเคร่งครัดกรณีสถานการณ์รุนแรงและมี

ประกาศเตือนภัยให้อพยพควรรีบออกจากพื้นที่ไปตามเส้นทางที่ปลอดภัยในทันทีโดยให้ความช่วยเหลือเด็กและคนชรา ก่อน สอดคล้องกับ บัญชา พงษ์พานิช (2551) ได้กล่าวไว้ว่า “การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะจากรัฐทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติที่ต้องการความรู้ความเชี่ยวชาญที่เฉพาะด้านอย่างเพียงพอ ควบคู่ไปกับชุมชน เพื่อนบ้านและอาสาสมัครที่มีกำลังมากรู้และเกาะพื้นที่ได้ดีกว่า โดยเฉพาะการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้ได้ครบถ้วนทั่วทั้งที่ไม่มีการสูญเสียมาก เกินกว่าจากภัยพิบัติ การเก็บร่างผู้เสียชีวิต การจัดการพื้นที่เพื่อความปลอดภัย การเดินทางขนส่ง การอพยพตลอดจนสิ่งสาธารณูปการและการดูแลสุขภาพจิตใจ ปฏิบัติการทางการแพทย์เพื่อช่วยชีวิตที่เพียงพอ และพร้อมด้วยระบบการขนส่งที่รวดเร็ว”

การดำเนินการภายหลังที่ภัยผ่านพ้นไปแล้ว กล่าวคือ จะมีแนวทางโดยการนำเอาปัจจัยต่าง ๆ ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้ามาช่วยในการฟื้นฟู ซึ่งหมายรวมถึงการซ่อมสร้างและการฟื้นฟูสภาพ ได้แก่ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้เพื่อให้การดำรงชีวิตกลับเข้าสู่ภาวะปกติ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพิงความช่วยเหลือจากภายนอกแต่เพียงอย่างเดียวผู้ประสบภัยต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจจึงจะเกิดกระบวนการยอมรับและมีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ ที่จะดำเนินการพิจารณาความเสี่ยงต่อภัยในการฟื้นคืนสภาพ และการสร้างใหม่เสมอเพื่อไม่ให้เกิดประมาทต้องสูญเสียไปโดยเปล่าประโยชน์จากการเกิดสาธารณภัยครั้งต่อไป สอดคล้องกับ บัญชา พงษ์พานิช (2551) ได้กล่าวไว้ว่า “การบรรเทาทุกข์และช่วยเหลือหลังภัยพิบัติในเรื่องปัจจัยสี่ ได้แก่ เรื่องน้ำดื่ม ที่สะอาด อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การจัดการถิ่นฐานและชุมชนที่เหมาะสม และเอื้อต่อการช่วยเหลือบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูร่วมกัน และต้องต่อเนื่องถึงการฟื้นฟูหลังภัยพิบัติที่ผ่านพ้นไป”

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้เขียนมีข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

กระบวนการดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

- การดำเนินการก่อนเกิดภัย
- การเตรียมการเพื่อเผชิญเหตุ
- การดำเนินการขณะเกิดภัย
- การดำเนินการภายหลังที่ผ่านพ้น

แนวทางการพัฒนากระบวนการดำเนินงานป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กรณีศึกษา เทศบาลตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

- การดำเนินการก่อนเกิดภัย
- การเตรียมการเพื่อเผชิญเหตุ
- การดำเนินการขณะเกิดภัย
- การดำเนินการภายหลังที่ผ่านพ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรศึกษาถึงปัจจัยทางด้านสภาพทางภูมิประเทศลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินสิ่งแวดล้อม และสภาพทางสังคมที่เป็นอยู่ที่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดอุทกภัย และแนวทางการป้องกันและแนวทางการบรรเทาความเสียหายของอุทกภัยในครั้งต่อไปเพื่อวางแผนการปฏิบัติที่ได้ผลอย่างยั่งยืน

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะศึกษาทางด้านการบริหารจัดการบรรเทาปัญหาอุทกภัยของแต่ละหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่อาจเป็นอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่

1.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเฝ้าระวังติดตามและเตือนภัยเพื่อสร้างความร่วมมือของภาคประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการจัดการภัยพิบัติเมื่อเกิดขึ้นแล้วได้สร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินให้แก่คนในชุมชน

2.2 ควรศึกษาการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของรัฐต่อความเสียหายที่เกิดจากภัยพิบัติ

เอกสารอ้างอิง

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2553). *แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ*.

กรุงเทพฯ ฯ: กรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย.

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. (2553). *พื้นที่เสี่ยงอุทกภัยจังหวัดน่าน พ.ศ 2551*. กรุงเทพฯ ฯ:

กระทรวงมหาดไทย.

กรมชลประทาน สำนักชลประทานที่ 2. (2553). *คู่มือการจัดทำแผนน้ำท่วมเพื่อใช้ในการเตือนภัย*.

ลำปาง: กรมชลประทาน สำนักชลประทานที่ 2.

ชนิษฐา พุกเกษมพันธ์. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย*. ขอนแก่น:

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บัญชา พงษ์พานิช. 2551. “เอกสารประกอบการประชุมโครงการถอดรหัสข้อเรียนรู้เพื่อการอยู่ดีจากกรณี ธรณีพิบัติภัยใต้ทะเลและคลื่นยักษ์ เมื่อร่วมมือพื้นฟูภัยไทยจากภัยพิบัติสู่ความพร้อมพื่อนานาภัยในอนาคต”. อัดสำเนา.

- สายฝน แสงหิรัญ ทองประเสริฐ. (2558). การจัดการภัยพิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่ายองค์กรชุมชน. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*. 8 (4). ตุลาคม - ธันวาคม.
- สุพจน์ ชูรัตน์. (2553). รูปแบบการบริหารจัดการงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแล้งที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลนาหว้าใหญ่ อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ. ระบบออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2564, จาก [www.ptu.ac.th/StudentServe/input/thesis/\[10\]\[200916105735\].pdf](http://www.ptu.ac.th/StudentServe/input/thesis/[10][200916105735].pdf)
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทาม. (2565). แผนปฏิบัติการในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านทาม อำเภอศรีมหาโพธิ จังหวัดปราจีนบุรี พ.ศ. 2564 - 2570. ระบบออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม พ.ศ. 2564, จาก <https://bantam.go.th/fileupload/2673681341.pdf>